

Bijlage bij Kamerbrief publieke belangen analyse financiële sector

Publiek belang	OMSCHRIJVING	INITIATIEVEN	ROL INDIVIDUELE FINANCIËLE INSTELLING/VOLKSBANK
<p>Borging van de chartale infrastructuur en dienstverlening</p>	<p>Het behouden van het gebruik van contant geld is belangrijk om de toegankelijkheid en inclusiviteit van het betalingsverkeer te behouden.</p> <p>Bepaalde groepen in de samenleving, waaronder ouderen, laaggeletterden of mensen met een functiebeperking zijn nog in hoge mate afhankelijk van contant geld.</p> <p>Contant geld dient als terugvaloptie bij pinstoringen.</p> <p>Ook is contant geld de enige vorm van publiek geld, tegenover privaat geld op bankrekeningen.</p> <p>Daarom is het belangrijk dat contant geld bereikbaar, bruikbaar en betaalbaar blijft.</p>	<p>De chartale keten, de circulatie van contant geld, is op dit moment weinig gereguleerd. Momenteel is die verantwoordelijkheid ingevuld met vrijwillige afspraken tussen banken, consumentenorganisaties en vertegenwoordigers van toonbankinstellingen in het Convenant Contant Geld.¹ Uit onderzoek van PwC blijkt dat de chartale infrastructuur op de langere termijn niet op een maatschappelijk wenselijk niveau kan worden aangeboden op basis van vrijwillige afspraken.² Op basis van het rapport van PwC is het de beste optie om banken wettelijke verplichtingen op te leggen om een bepaald basisniveau aan diensten te leveren. De banken hebben de dienstverlening tot op heden immers ook aangeboden, het past bij de maatschappelijke rol van banken en banken zijn het beste geëquipeerd om, binnen de eisen van het basisniveau, de infrastructuur duurzaam en op efficiënte wijze aan te bieden.</p> <p>Naast de vrijwillige afspraken wordt dan ook gewerkt aan een wetsvoorstel dat banken een ³ zorgplicht geeft voor een adequate chartale basisinfrastructuur, die beschikbaar, bereikbaar en betaalbaar is voor de gebruikers (zowel consumenten als toonbankinstellingen). Dit wordt in de komende maanden uitgewerkt, met het streven om het ontwerp begin 2024 in consultatie te brengen.</p>	<p>Met het wetsvoorstel over een bancaire verplichting sluit Nederland aan bij andere Europese landen die wetgeving voor de chartale infrastructuur hebben ingevoerd.</p> <p>Andere opties voor borging van dit belang zijn overwogen, maar deze vereisen een veel indringender ingrijpen in de markt. De modellen zouden leiden tot een ingewikkeldere en langdurigere transitie die met meer onzekerheden omgeven is. Ook zijn de publieke uitvoeringskosten hoger. Het risico is groot dat de chartale keten daarmee – zeker in verhouding tot regulering – inefficiënter zou worden. In vergelijking met de voorgenomen verplichtingen voor banken, zijn deze opties niet doelmatig.⁴</p> <p>Op dit moment wordt daarom geen specifieke rol voor de Volksbank of een andere (nieuw op te zetten) financiële instelling voorzien om dit publieke belang te borgen.</p>
<p>Toegang giraal betalingsverkeer</p>	<p>De afgelopen jaren zijn er signalen van groepen klanten die problemen ervaren met toegang tot het betalingsverkeer en dan specifiek met het openen of behouden van een betaalrekening.</p> <p>Toegang verkrijgen is soms lastig vanwege bijvoorbeeld mogelijke witwasrisico's, commerciële redenen, milieuredenen, maatschappelijke redenen, governance redenen en/of reputatierisico's. Dit is een probleem, omdat deze zakelijke klanten</p>	<p>In de 'beleidsagenda aanpak witwassen' zijn verschillende acties aangekondigd om dit probleem op te lossen. Het gaat hierbij om gesprekken tussen sectoren, banken, toezichthouders en het ministerie om problemen scherp te krijgen en oplossingen te formuleren/implementeren die per klantgroep verschillen.⁵ Ook DNB en de banken hebben verschillende stappen gezet in dit kader. Daarnaast wordt voor zakelijke cliënten voor wie deze oplossingen onvoldoende blijken te zijn de introductie van een basisbetaalrekening overwogen.</p>	<p>De verwachting is dat met de uitvoering van de acties uit de beleidsagenda witwassen het publieke belang voldoende geborgd zal zijn.</p> <p>Alle risicovolle cliënten door een publieke instelling en met publieke kosten van een rekening voorzien is niet wenselijk. Daarnaast zou het hebben van een dergelijke bankrekening stigmatiserend kunnen werken.</p> <p>Op dit moment wordt daarom geen specifieke rol voor de Volksbank of een andere (nieuw op te</p>

¹ Kamerstukken II, 2021/22, 27 863, nr. 100.

² Bijlage 'Rapport 'Toekomstige inrichting van de chartale keten' bij Kamerstukken II, 2022/23, 27 863, nr. 137.

³ Kamerstukken II, 2022/23, 27 863, nr. 137.

⁴ Kamerstukken II, 2022/23, 27863, nr. 137.

⁵ Kamerstukken II, 2022/23, 31477, nr. 80 & 90.

<p>Fysieke dienstverlening</p>	<p>daardoor moeilijker kunnen meedoen in de maatschappij.</p> <p>Sinds een aantal jaar is er sprake van een toenemende mate van digitalisering in de samenleving en in het betalingsverkeer.</p> <p>In de meest recente bereikbaarheidsmonitor van het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB) staat dat banken hun lokale bankkantoren sluiten met het oog op de steeds verdergaande digitalisering van diensten. Ook andere analoge dienstverlening verdwijnt of verschaald, zoals de acceptgiro.⁶</p> <p>Tegelijkertijd zijn er groepen in de samenleving die afhankelijk zijn van fysieke dienstverlening, of hier de voorkeur aan geven. Het is van belang om ook voor deze groepen financiële dienstverlening toegankelijk te houden.</p>	<p>In het MOB, waarin zowel aanbieders als afnemers van het betalingsverkeer vertegenwoordigd zijn, is er veel aandacht voor de toegankelijkheid van het betalingsverkeer.</p> <p>In mei 2021 is een Actieplan Toegankelijk Betalingsverkeer opgesteld naar aanleiding van de resultaten van de Bereikbaarheidsmonitor 2021.⁷ Dit actieplan is uitgevoerd door de banken in samenwerking met DNB en maatschappelijke organisaties uit het MOB.⁸ Het actieplan richtte zich op het verbeteren van de bekendheid van bestaande initiatieven van de banken voor kwetsbare groepen, het samen met maatschappelijke organisaties inventariseren van de behoeftes van kwetsbare groepen en passende oplossingen bedenken waar die nog onvoldoende door bestaande initiatieven kunnen worden afgedekt. Onderdeel was ook het opzetten van informatiepunten van de vier grootbanken gezamenlijk bij alternatieve locaties, zoals bibliotheken.</p> <p>In januari 2023 hebben de banken een versterkt Commitment uitgesproken om de toegankelijkheid van het betalingsverkeer te verbeteren. Het programma kan worden gezien als een intensivering en vervolg op het MOB Actieplan Toegankelijkheid dat recent is afgerond.</p>	<p>zetten) financiële instelling voorzien om dit publieke belang te borgen.</p> <p>Indien de samenwerking in het MOB niet toereikend is, zou overwogen kunnen worden om gebruik te maken van andere maatregelen, waaronder regulering. Er kunnen bijvoorbeeld verplichtingen komen om bankkantoren of servicepunten te openen, of om andere diensten fysiek aan te bieden. Het ligt dan voor de hand om een dergelijke verplichting voor alle (grote) banken te introduceren (zie ook de aankomende regelgeving inzake de infrastructuur voor contant geld) en niet om slechts één bank hiermee te belasten.</p> <p>Op dit moment wordt daarom geen specifieke rol voor de Volksbank of een andere (nieuw op te zetten) financiële instelling voorzien om dit publieke belang te borgen.</p>
<p>Bankdiensten Caribisch Nederland</p>	<p>Door de beperkte omvang van de markt in Caribisch Nederland is er op de eilanden sprake van beperkte bancaire dienstverlening, met name op Saba en in mindere mate op Sint Eustatius. Het bestaan van een stabiel minimumaanbod bancaire dienstverlening is voorwaardelijk voor de economische ontwikkeling van Caribisch Nederland en de zelfontplooiing van de inwoners van de eilanden. En ook voor de uitvoering van verschillende overheidstaken, zoals belastingen en een depositogarantiestelsel.</p>	<p>Op dit moment worden de mogelijkheden om de bancaire dienstverlening, met name op Saba, aan te wijzen als een Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB) verkend.⁹ Via deze Europeesrechtelijke route zou het mogelijk zijn om tegen een vergoeding een instelling aan te wijzen om afgesproken bancaire diensten te verlenen die zonder vergoeding niet rendabel zouden zijn. De staatssteun en aanbestedingsaspecten hiervan worden nu onderzocht.</p>	<p>Een Nederlandse staatsbank in Caribisch Nederland ligt niet voor de hand gezien de aard en het karakter van de lokale markt. Hierbij valt te denken aan het gebruik aldaar van de Amerikaanse dollar als betaalmiddel en de zeer beperkte markt. Extra toetreders zouden bovendien kunnen leiden tot het vertrek van de huidige spelers op de markt.</p> <p>Op dit moment wordt daarom geen rol voor de Volksbank of een andere (nieuw op te zetten) financiële instelling voorzien om dit publieke belang te borgen.</p>

⁶ Resultaten van de MOB-vergadering 20 mei 2021, te raadplegen via: Resultaten MOB-vergadering 20 mei 2021 (dnb.nl).

⁷ Resultaten van de MOB-vergadering 20 mei 2021, te raadplegen via: Resultaten MOB-vergadering 20 mei 2021 (dnb.nl).

⁸ Resultaten van de MOB-vergadering 20 mei 2021, te raadplegen via: Resultaten MOB-vergadering 20 mei 2021 (dnb.nl).

⁹ Kamerstukken II, 2023/24, 36 410, nr. IV-4

<p>Kredietverlening MKB</p>	<p>Voldoende toegang tot zakelijke kredietverlening voor het midden- en klein bedrijf (MKB) draagt bij aan innovatie, werkgelegenheid en groei van de Nederlandse economie. De bancaire kredietverlening is tussen 2012 en 2016 gedaald, waarna het is gestabiliseerd. Het is echter niet eenvoudig vast te stellen of sprake is van marktfalen op de markt voor MKB kredietverlening.¹⁰</p> <p>Hoge regeldruk en de concentratie van het Nederlandse bankenlandschap kunnen ervoor zorgen dat relatief kleine leningen minder aantrekkelijk zijn voor banken om te verstrekken. Bancair krediet is echter nog steeds de belangrijkste financieringsvorm voor het MKB, hoewel het belang van niet-bancaire financieringsvormen de afgelopen jaren is toegenomen.</p>	<p>Er bestaan reeds verschillende publieke instrumenten om het financieringsaanbod voor MKB-ondernemingen te stimuleren, zoals de Borgstelling MKB-kredieten, Garantie Ondernemingsfinanciering en Qredits.</p> <p>Er is recentelijk een strategie voor het versterken van de financieringsmarkt gepresenteerd, waarin ook vervolgacties worden genoemd.¹¹</p> <p>In 2023-2024 zal er een IBO Bedrijfsfinanciering plaatsvinden.¹² Het IBO bedrijfsfinanciering zal aandacht schenken aan de positie van kredietinstellingen binnen de bedrijfsfinancieringsmarkt, en onderzoeken of er sprake is van marktfalen binnen het huidige bedrijfsfinancieringsbeleid.</p> <p>Daarnaast wordt de komende periode met financiers, adviseurs, ondernemersorganisaties, overheden en toezichthouders gewerkt aan een MKB-financieringsakkoord.</p> <p>In Europese context wordt ingezet op de verdieping van de kapitaalmarktunie om bijvoorbeeld marktfinancieringsvormen te bevorderen.¹³</p>	<p>Er zijn reeds verschillende instrumenten om kredietverlening aan het MKB te stimuleren. Aankomend jaar wordt een IBO Bedrijfsfinanciering uitgevoerd, waarin zal worden bekeken of sprake is van marktfalen. Het is aangeraden om de uitkomsten hiervan eerst af te wachten.</p> <p>Op dit moment wordt geen rol voor de Volksbank of een andere (nieuw op te zetten) financiële instelling voorzien om dit publieke belang te borgen. Het doel is juist brede, voldoende toegang voor zakelijke kredietverlening voor het MKB.</p>
<p>Financiering duurzame transitie</p>	<p>Voor de duurzame transitie is het essentieel dat private kapitaalstromen vergroenen en dat duurzaamheidsrisico's worden afgebouwd. De middelen die banken, verzekeraars, pensioenfondsen en vermogensbeheerders investeren en beheren kunnen een positieve klimaatimpact maken.</p> <p>Tegelijkertijd is het voor de financiële stabiliteit van groot belang dat blootstellingen aan niet-duurzame activiteiten worden afgebouwd.</p> <p>Daarnaast is het van belang om duurzame investeringen rendabel te maken en om daarmee meer financiering beschikbaar te stellen voor de benodigde transitie.</p>	<p>Financiële instellingen nemen in toenemende mate acties om hun portfolio's te 'vergroenen' en om bij te dragen aan een positieve invloed op klimaat.</p> <p>In 2019 hebben Nederlandse financiële instellingen zich gecommitteerd aan de doelen van Parijs en zij nemen sindsdien stappen om aan de groene transitie bij te dragen. De overheid neemt deel aan de Commissie Financiële Sector Klimaatcommitment met de sector en informeert de Kamer over de voortgang op dit commitment. De ministers van Financiën en K&E hebben bovendien aangekondigd om te onderzoeken of eventuele wetgeving dit verder kan stimuleren.</p> <p>In Europa wordt op verschillende terreinen ook reeds gewerkt aan wetgeving. Voorbeelden hiervan zijn de richtlijn en verordening kapitaalvereisten (CRR/CRD) en de EU-richtlijn duurzaamheidsrapportering (CSRD).</p> <p>Naast het belang van normeren is het eveneens belangrijk dat in de reële economie wordt gekeken naar beprijzen en</p>	<p>Het uitgangspunt is dat financiering voor de economie van de toekomst primair vanuit de markt komt. De EU faciliteert dit o.a. met een verplichting voor ondernemingen om transparant te zijn over hun duurzaamheidsimpact, -kansen en risico's en moeten financiële instellingen beter rekening houden met duurzaamheidsrisico's op hun balans.¹⁵</p> <p>Daar waar de investeringen niet interessant zijn voor de markt, spelen bijvoorbeeld Invest-NL, het Klimaatfonds en het Nationale Groeifonds een rol. Er zijn reeds verschillende typen (markt)financiering beschikbaar, waarbij geen tekortkoming wordt geconstateerd dat door de Volksbank kan worden gevuld.</p> <p>Op dit moment wordt daarom geen rol voor de Volksbank of een andere (nieuw op te zetten)</p>

¹⁰ De gemiddeld gezien relatief sterke financiële positie en voldoende eigen middelen van het MKB kunnen bijvoorbeeld een oorzaak zijn van lage vraag naar externe financiering. Bovendien kunnen nieuwe bedrijven een track-record missen en een onzeker toekomstbeeld hebben, waardoor bancaire krediet geen optie is.

¹¹ Kamerstukken II, 2022/2023, 32637, nr. 578.

¹² Miljoenennota 2024, bijlage 18. [18 TAAKOPDRACHTEN IBO'S | Ministerie van Financiën - Rijksoverheid \(rijksfinancien.nl\)](https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financien/rapporten/miljoenennota-2024/bijlage-18-18-taakopdrachten-ibo-s)

¹³ Kamerstukken II 2020/21, 22 112, nr. 2953

¹⁵ Voorbeelden hiervan zijn de richtlijn en verordening kapitaalvereisten (CRR/CRD) en de EU-richtlijn duurzaamheidsrapportering (CSRD).

subsiidiëren.¹⁴ Tegelijkertijd wordt ook al via andere wegen voorzien in het bieden van financiering, bijvoorbeeld via Invest-NL, het Klimaatfonds en het Nationaal Groeifonds.

financiële instelling voorzien om dit publieke belang te borgen.

Veilig sparen

Het is van belang dat burgers en bedrijven veilig kunnen sparen. Er zijn reeds verschillende maatregelen genomen om deposito's (tot 100.000 euro per bank) te beschermen. Toch kan de noodzaak dat de overheid moet ingrijpen bij een bank niet geheel worden uitgesloten, en komt de vraag op of commerciële banken, door de eigenschappen van hun model, ooit volledig in staat zullen zijn om alle deposito's (boven de 100.000 euro) met zekerheid te garanderen én tegelijkertijd ook optimaal hun functie in de reële economie te vervullen.

Sinds de oprichting van de bankenunie zijn veel stappen gezet om het toezicht op banken te versterken, alsook om raamwerken op te richten om falende banken ordentelijk af te kunnen wikkelen. Daarnaast is er een depositogarantiestelsel om spaartegoeden tot 100.000 euro per bank te beschermen.

In het publieke en politieke debat zijn de afgelopen jaren verschillende initiatieven genoemd die potentieel een bijdrage kunnen leveren aan het versterken van de financiële stabiliteit, de weerbaarheid van banken en de bescherming van spaarders. Voorbeelden daarvan zijn een veilige (publieke) spaarbank, aangepaste kapitaaleisen en de digitale euro als spaarmiddel. Overigens heeft de Europese Commissie recentelijk voorstellen t.a.v. een digitale euro gepresenteerd.

Op verzoek van de Kamer worden bij het ministerie van Financiën opties die verdere invulling geven aan dit doel verder verkend in een onderzoek naar de mogelijkheden die de weerbaarheid van de bankensector kunnen versterken.¹⁶ Deze ambtelijke verkenning zal zich richten op de lange termijn, waarbij het uitgangspunt een stabiele bankensector is die ten dienste staat van de reële economie en maatschappij. Dit rapport wordt met de Kamer gedeeld.

Het is door verschillende maatregelen reeds mogelijk om veilig te sparen. Indien toch zou worden besloten dat dit niet toereikend zou zijn, zijn primair verschillende maatregelen denkbaar om spaartegoeden nog beter te beschermen, bijvoorbeeld in het liquiditeits- en kapitaaleisenraamwerk of door een verhoogde dekking binnen het depositogarantiestelsel. Ook lopen er reeds onderhandelingen over voorstellen voor een digitale euro.

Op dit moment wordt daarom voorlopig geen rol voor de Volksbank of een andere (nieuw op te zetten) financiële instelling voorzien om dit publieke belang te borgen.

Op verzoek van de Tweede Kamer loopt er nog een onderzoek naar opties om de bankensector nog weerbaarder te maken, waarbij ook de toegevoegde waarde van een (eventueel nieuw op te richten) veilige publieke spaarbank en de mogelijke rol van Volksbank wordt geanalyseerd.¹⁷ Over de uitkomsten van dit onderzoek zal de Kamer begin volgend jaar worden geïnformeerd.

¹⁴ [Kabinetsaanpak Klimaatbeleid | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

¹⁶ Kamerstukken II, 2022/2023, 21 501-07, nr. 1969.

¹⁷ Conform de motie van de leden Grinwis en Slootweg over scenario's uitwerken voor uitbreiding van het Nederlandse bankenlandschap met een depositobank. Kamerstukken II, 2022/2023, 21 501-07, nr. 1969.